

خۆپاراستن و چاره سهریه کان له چاوپیسى و چاوکوردن

[کردی - کوردی - kurdish]

ئاماده کردنى : زاگروس هممه وهندى

پیداچونه وهى: پشتیوان سابیر عهزیز

۲۰۰۹ - ۱۴۳۰

islamhouse.com

(الحذر من العين وعلاجه)

« باللغة الكوردية »

إعداد : زاكروس هموندي

مراجعة: بشتيوان صابر عزيز

٢٠٠٩ - ١٤٣٠

islamhouse.com

خۇپاراستن و چارەسەر يەكان

لە چاۋپىسى و چاۋوكردن

بەشى دووھم و كۆتايى .

سوپاس و ستايش بۇ خۋاى گەورە و درود و پرەحمەتەش بۇ سەرگيانى پاكى پيشەواى باوەرداران پيغەمبەرى ئىسلام و سەرجمە هاوئل و شوينكەوتوانى ھەتا رۆژى دوايى .

خۆشەويستان وەك بەلئيمان دابوو لەبەشى دووھمى ئەم بابەتەدا خۇپاراستن و چارەسەر يەكانتان بۇ روون بکەينەوہ لە چاۋوكردن و چاۋپىسى ، بەيارمەتى خۋاى گەورە ھەولدەدەين بەپيى تۋانا و بۇ گونجان ريگاكانى خۇپاراستن و چارەسەر يەكانى باس بکەين .

سەرەتا ئەبىت ئەوہ بزائين چاۋوكردن و چاۋپىسى شتىكى راستە و كارىگەرى خۋى ھەيە لەسەر ئەو كەسەى كە چاۋەكەى ليكراوہ ، طبعاً ئەويش بە وويست و قەدەرى خۋاى گەورە دەكرىت و بەدەر نىە لە ھيژ و قودرەتى پەرورەدگار ، ئەوہشمان روونكردەوہ كە پيغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) فەرموويەتى : ئەگەر بەھاتايە شتىك پيش قەدەرى خۋاى گەورە بکەوتايە ئەوا ، چاۋ و نفوسى پيس پيش دەكەوتن ، كەواتە ئەبىت ئەوہ بزائين ھيچ شتىك نىە بتوانيت لە قەدەر وويستى خوا دەربچيت ، بەلام ئەوہش ھەيە ھەموو شتىك ھۆكار و ئەسبابى خۋى ھەيە ، ھەر بۆيە شەريەتى پيرۆزى ئىسلام ئاگادارمان دەكاتەوہ لە مەترسيەكانى چاۋى پيس ، كە خۇمانى لى بپاريزين و دەست بگرين بەو ھۆكارانەى كە بەھۆيانەوہ پەرورەدگار دەمانپاريزيت لە خراپە و شەريان ، جا خۇپاراستن لەم خراپەيە ھەندىكيان

په یوه نډیان بهو کهسه وه هه یه که چاوه که ی لیکراوه، وهه نډیکی تریشیان په یوه نډی بهو کهسه چه سوود و چاوپیسسه وه هه یه، وهه نډیکی تریشیان نهو چاره سه ریانه یه که پاش تووش بوون به چاو ده بیت بگیریته بهر له پیناو شیفا بو هاتن له لایه ن خودای بالاده سته وه .

• سه بارهت به که سی چاولیکراو :

یه که م : بهردهوام بوون له سه ر خویندنی نه نکاره کانی به یانیان و نیواران و پشتگوئی نه خستن وئیهمال نه کردنیان، چونکه بهردهوام بوون له سه ریان وهک قه لایه کی قایم وایه بو باوه ردار که هه میسه خوی پیباریزیت وتیر ونفوسی پیسی چه سووده کان کاریان تی نه کات به یارمه تی وئیزی په روه ردار .

به کوررتیش نه م ویرد و نه نکارانه له به یانیان و نیواراندا ، بریتین له خویندنی (آیه الكرسي ...) یه ک جار و (قل هو الله احد ...) و (قل أعوذ برب الفلق ...) و (قل أعوذ برب الناس ...) هه ریبه که یان سی جار، هه روه ها خویندنی (بسم الله الذي لا يضر مع اسمه شيء في الأرض ولا في السماء وهو السميع العليم) سی جار خویندنی (أعوذ بكلمات الله التامات من شر ما خلق) سی جار و خویندنی (اللهم إني أعوذ بك من الهم والحزن والعجز والكسل والجبن والبخل و ضلع الدين و قهر الرجال) سی جار و خویندنی (اللهم إني أسألك العفو والعافية في الدنيا و الآخرة ، اللهم إني أسألك العفو والعافية في ديني و دنياي و أهلي و مالي ، اللهم استر عوراتي و آمن روعاتي ، اللهم احفظني من بين يدي و من خلفي و عن يميني و عن شمالي ، و من فوقي و أعوذ بعظمتك أن أعتال من تحتي) یه ک جار، و خویندنی (حسبني الله لا إله إلا هو عليه توكلت وهو رب العرش العظيم) چه وت جار ، و خویندنی (اللهم عافني في بدني ، اللهم عافني في سمعي ، اللهم عافني في بصري ، لا إله إلا أنت ، اللهم إني أعوذ بك من الكفر و الفقر ، و أعوذ بك عذاب القبر لا إله إلا أنت) سی جار .

جا خو شه و یستان بو زیاتر ناگادار بوون له و ویرد و نه نکاره کانی به یانیان و نیواران ده توانن بگه ری نه وه بو نامیلکه ی بهر باخه لی (الحصن المسلم) که دکتور سعید بن علی بن وهب القحطانی نوسی و ویه تی و برای به ری زمان کاک حمزه

به‌رنجیش کردویه‌تی به‌کوردی خوای گه‌وره پاداشتی خیری هه‌ردووکیان بداته‌وه .
دووهم : زۆر خویندن و دوباره کردنه‌وه‌ی ئه‌و په‌ناگرتنه‌ی (التعاویذ) که
په‌یغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) په‌نای پیگرتوون به‌خوای گه‌وره، وه‌ک:

• " أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ."

واته : په‌نا ده‌گرم به‌ ووشه و که‌لامه ته‌واوه‌کانی خوای گه‌وره له‌شه‌ر و خراپه‌ی
ئه‌و شته‌ی که دروستی کردوون .

• " أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَةِ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَةٍ، وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَامَةٍ " .

واته : په‌نا ده‌گرم به‌ ووشه و که‌لامه ته‌واوه‌کانی خوای گه‌وره له‌ شه‌ری هه‌موو
شه‌یتان و زینده‌وره‌یکی زیان به‌خش، وه‌ په‌نای پی ده‌گرم له‌ هه‌موو چاویکی
پیس و هه‌سوود .

• " أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَاتِ الَّتِي لَا يَجَاوِزُهَا بَرٌّ وَلَا فَاجِرٌ، مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ،
وَدْرَأً، وَبِرًّا، وَمِنْ شَرِّ مَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ، وَمِنْ شَرِّ مَا يَعْرَجُ فِيهَا، وَمِنْ شَرِّ مَا
نَرَأُ فِي الْأَرْضِ، وَمِنْ شَرِّ مَا يَخْرُجُ مِنْهَا، وَمِنْ شَرِّ فِتْنِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، وَمِنْ شَرِّ
طَوَارِقِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ، إِلَّا طَارِقًا يَطْرُقُ بِخَيْرٍ يَا رَحْمَنُ " .

واته : په‌نا ده‌گرم به‌ ووشه و که‌لامه ته‌واوانه‌ی خوای گه‌وره که هه‌چ که‌سیک
باش و خراپ ناتوانن به‌سه‌ریدا زال ببن و زیان به‌که‌س بگه‌یه‌نن، وه‌ په‌نایان پی
ده‌گرم له‌ خراپه و شه‌ری ئه‌وه‌ی که دروستی کردوون و گیانی کردون به‌یه‌ردا، وه
له‌شه‌ری ئه‌وه‌ی له‌ ئاسمانه‌وه داده‌به‌زیت، ئه‌وه‌شی بۆی به‌رز ده‌بیته‌وه، وه
له‌شه‌ر و خراپه‌ی ئه‌وه‌ی دروست کراوه له‌زه‌ویدا، وه له‌شه‌ر و خراپه‌ی ئه‌وه‌ی لی
دیته‌ ده‌ره‌وه، وه په‌نا ده‌گرم به‌خوا له‌ شه‌ر و فیتنه‌ی شه‌و و پوژ، وه له‌شه‌ر
و خراپه‌ی ئه‌وانه‌ی له‌شه‌و و پوژدا له‌ده‌رگا ده‌دن، ئه‌وانه نه‌بیته که به‌خیر و چاکه
له‌ده‌رگا ده‌دن ئه‌ی خودای به‌رحم و به‌به‌زه‌یی .

• " أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَةِ مِنْ غَضَبِهِ، وَعِقَابِهِ، وَشَرِّ عِبَادِهِ، وَمِنْ هَمَزَاتِ
الشَّيَاطِينِ، وَأَنْ يَحْضُرُونَ " .

واته : په‌نا ده‌گرم به‌ ووشه و که‌لامه ته‌واوه‌کانی خوای گه‌وره له‌ توو‌په‌یی و
غه‌زه‌ب و سزای خو‌ی، وه په‌نای پی ده‌گرم له‌ وه‌سو‌سه و ختوره‌ی خراپی
شه‌یتان و ئه‌وانه‌شی ئاماده‌ ده‌بن .

ابن القيم (رَحْمَةُ خَوَاي لِي بَيْت) لَه بَارَهِي ئَهْم پَه نَا گَرْتَنَانَه بَه خُودَا (التَعَاوِيذ) كَه بَاسْمَان كَرْد دَه لَيْت : ئَه وَ كَه سَانَه ي كَه ئَهْم (التَعَاوِيذ) اَنَه يَان خُوِيْنْدُووَه وَ لَه ئِيَانِي رُوْژَانَه ي خُوِيَانْدَا تَاقِيَان كَرْدُوَه تَه وَه ، زُوْر چَاك قَه دَر وِرِيْزِي دَه زَانَن وَ بَاش ئَه وَه دَه زَانَن كَه چَه نَدِيْكَ پِيُوِيْسْتَه بُوْ ئِيَانِي بَاوَه رِدَار ، جَا هَه رَكَه سِيْكَ بِيَان خُوِيْنِيْت بَه رَغْرِي ئَه وَه ي لِي دَه كَه ن كَه چَاوِي پِيَس وَ خِرَاط كَارِيَان تِيْبَكَات ، وَه ئَه گَه ر كَارِيْشِي تِي كَرْدَبَن بَه يَارْمَه تِي خَوَاي گَه وَرَه ئَه وَ زِيَان وَ خِرَاطَه ي لَه سَه ر هَه لَدَه گَرَن ، ئَه مَهْش كَه وَتُوَه تَه سَه ر رَا دَه ي بَه هِيْزِي بَاوَه ر وَ ئِيْمَانِي ئَه وَ كَه سَه ي كَه دَه ي خُوِيْنِيْت لَه گَه لْ بَاوَه ر وَ مَتْمَانَه ي بَه وَ وِيْرِدَانَه ي كَه دَه ي خُوِيْنِيْت ، وَه هِيْزِي تَه وَه كَل وِيْشْت وِيَه نَا ي بَه خُودَا وَ دَا مَه زَرَاوِي دَلْ وَ دَه رُوْنِي لَه سَه ر ئِيْسَلَام ، چَوْنَكَه ئَه بَيْت ئَه وَه بَزَانِيْن ئَهْم وِيْرِد وَ ذِيْكَرَانَه وَه ك چَه كِيْكي بَاش وَايَه ، چَه كِي بَاشِيْش پِيَاوِي خَوَانَس وَ بَاوَه رِدَارِي بَه هِيْزِي دَه وِيْت .

سِيْهَم : خُوْ دَه رَنَه خَسْتَن وَ پُوْشَاك لَه بَه رِي خُوْ دَا نَه كَه نَدَن :

مَرُوْقِي بَاوَه رِدَار پِيُوِيْسْتَه لَه سَه رِي كَه بَه هِيْج شِيُوَه يَه ك خُوْ ي رُووت نَه كَا تَه وَه وَ لَاشَه ي خُوْ ي بَه دَه ر نَه خَا ت لَآي كَه سَانِي تَرْدَا ، چَوْنَكَه وَه ك لَه بَه شِي پِيْشُوودَا بَاسْمَان كَرْد ئَه گَه ر سَه هَلِي كُوْرِي حَوْنَه يَف (خَوَاي لِي رَاْزِي بَيْت) لَاشَه ي خُوْ ي بَه دَه رَنَه خَسْتَا يَه لَه بَه ر دَه م عَامَرِي كُوْرِي رَه بِيْعَه دَا وَ سَه يْرِي نَه كَرْدَا يَه ، سَه هَل بَه وَ شِيُوَه يَه ي لِي بَه سَه ر نَه دَه هَا ت ، سَه هَلِي كُوْرِي حَوْنَه يَف پِيَاوِيْكي بَه شَان وَ شَه وَ كَه تِي پِيْسْت سِپِي جَوَان وَ خَاس بُوُو ، رُوْژِيْكَ كَه جَوْبَه كَه ي لَه بَه ر خُوْ ي دَا كَه نَد بُوْ ئَه وَه ي خُوْ ي بَشَوَات لَه وَ كَا تَه دَا عَامَرِي كُوْرِي رَه بِيْعَه بِيْنِي وَ بَه سَه ر سُوْرْمَانِيْكَه وَه وَتِي : تَا ئِيْسْتَا لَه ئِيَانْمَا پِيْسْتِي هِيْنْدَه جَوَان وَ رِيْكَم نَه بِيْنِيُوَه ، ئَه وَه بُوُو سَه هَل تُوُوْشِي نَه خُوْشِي بُوُو ، جَا ئَه گَه ر سَه هَل ئَه مَه ي نَه كَرْدَا يَه وَ خُوْ ي رُووت نَه كَرْدَا يَه تَه وَه عَامَرِيْش بَه وَ شِيُوَه لِيْ ي نَه دَه رَوَانِي ، بُوْ يَه زُوْر پِيُوِيْسْتَه بَاوَه رِدَار ئَا گَا دَا ي ئَه وَه بَيْت ، چَوْنَكَه تُوْ نَا زَانِيْت كِي نَه فَس وَ دَه رُوْنِي پِيْسَه تَا وَه كُو خُوْتِي لِي بِيَارِيْزِيْت .

هَه رُوَه هَا كَا تِيْكَ سَه عَدِي كُوْرِي ئَه بِي وَه قَا ص كَه سُوَارِي وَ لَآخَه ي بُوُو ، سَك وَوَرْگِي دَه رَكَه وَت لَه وَ كَا تَه دَا پِيْرَه ئِيْكَ بِيْنِي وَتِي : ئَا ئَهْم كَارَبَه دَه سْت وَ ئَه مِيْرَه ي ئِيُوَه گَه دَه ي بَاش خَوَارْدَن هَه ضَم دَه كَا ت ، ئَه وَه بُوُو سَه عَد كَه گَه رَا يَه وَه مَالَه وَه يَه كَسَه ر دَا ي بَه زَه وِيْدَا وَ لِيْ ي كَه وَت .

بَه لَام زُوْر بَه دَا خَه وَه ئَه مَرُوْ لَه نِيُو مُوسَلْمَان وَ كُوْمَه لْگَه ي بَه نَا وَ ئِيْسَلَامِيْمَا نْدَا دِيَار دَه ي خُوْ رُووت كَرْدَنَه وَه ي ئَا فَرَه تَان وَ دَه رَخَسْتَنِي جَوَانِي وَ مَه حَاسِيْنَه كَان بُوُون بَه شَتِيْكي ئَا سَا يِي وَ نَه ك هَه ر ئَه وَه نَدَه لَه گَه لْ ئَه وَه شَدَا رَا زَانْدَنَه وَه ي ئَه وَ جَوَانِيَانَه بَه مِيْكَيَا ج وَ ئَه نَوَاع دَا وَ دَه رْمَان ، هَه مَوُو ئَه مَانَه لَه شَه ر عَدَا قَه دَه غَه يَان لِيْ كَرَا وَه ، سَه رَه رَا ي ئَه وَه ش دَرَه گَا يَه كِي كَرَا وَه ن بُوْ ئَه وَه ي كَه سَه حَه سُوُو د وَ دَه رُوُون

نه خوښه کانش تیری پیسی چاوه کانیان بگرنه بهرامبه ره کانیان، کار به وده شه وه ناوہ ستیت ئیستا له بهرکردنی جل و بهرگی تهسک و تروسک بووه به مؤده و گه نچ ولاوه کانمان له ههردوو ره گهزی نیړ ومی له ژیر ناوی پیشکوهتن و تهقه دوم خوویان پیوه گرتوه، که هه موویان هوکاری دواکهوتن و تهخه لوفن، چونکه پیشکوهتن به عیلم زانسته نهک بهروالهت وخو دهرخستن.

جا با ئه و کهسانه له خودا بترسن و چاویک به خوایاندا بخشینه وه و بزنانن دوا رۆژ و زیندوو بوونه وه مان له پیشه و له سه ره هه موو کردار و گوفتاریکمان موحاسبه به ولیپرینه وه مان له گه لدا ده کریت، جا ئه گه ره ئه و کهسانه له خودا ناترسن با له وه بترسن که چاوی پیس و خراب کاریان لی بکات و بیان دات به زه ویدا، که پاشتر چاره سه ریه که ی زور قورس ده بیت له سه ریان، چونکه وهک ووتمان زیکر و وورد خویندنیس له دوایدا بو که سیک ده بیت به چاره سه ره که باوه ر و ئیمانی به هیز بیت و گونا ه و مه عصیه تی زوری نه کرد بیت .

ئه ی خوشکی به ریزم هینده بزانه له بهر پیویستی هک نه بیت دروست نیه له ماله وهت در بچیت ئه ویش له گه ل مه رحه میکی خو تدا، کاتیکیش که وای پیویست کرد که بچیته دهره وه زور به شه رم و حه یا و بالا پو شیه کی ته و او وه دهر بچو ونه که هیت جوانی وزیه نه تی خو ت دهر ب خه یت، یان به جلیکی ته سه که وه که سه رنجی لاوان و گه نجان بولای خو ت رابکی شیت ولای په روه ردگار پیی تاوانبار ببیت و پاشانیس بکه ویته به رچاو حه سه دی خه لکی وچاوی پیسیان کارت تی بکات، جا که و بوو له خودا بترسه چونکه هه ره ئه و پاریزه رته له دونیا و دوا رۆژدا، له دونیا به وه ی بتپاریزیت له خراپه ی خراپه کاران وچاوپیسان، له دوا رۆژیشدا بتپاریزیت له ئاگری دۆزه خ (خودا په نامان بدات) .

چوارهم : شاردنه وه ی جوانیه کانی مرؤف دهرنه خستنیان له بهر ده م ئه و کهسانه ی که له چاویان دهرتسیت، جا چ بو مرؤقی گه وره بیت یان بو مندال، چونکه چاوی پیس زیاتر کاریگه ری له سه ره ئه و کهسانه ده کات که جوانیه کانیان به دهره وه و له بهر چاوه .

ئاشکرایه ریوایه تی زور هه یه له ژیانی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) وهاوه لاند که به لگه ن له سه ره ئه وه ی هه رکه سیک که زانیت نه فس وده رونی پیسه لاشه و جوانیه کانی خو تی بو دهرنه خه یت و بیشاریته وه، وهک ئه و به لگه ی سه هلی کوری حونه یف که باسمان کرد .

هه روه ها ئیمامی به غه وی له شه رحی کتیبه که ی به ناوی (السنة) دا ده لیت : ئیمامی عوسمانی کوری عه فان (خوی لی رازی بیت) مندالیکی جوانکیله ی بینی که خالیک له سه ره روومه تی بوو، فه رمانی کرد به که سه وکاره که ی که ئه و

نیشانو خاله جوانه لهسه رومهتی ئەو مندالە جوانکیلهیه به شتیک بشارنهوه.

ئەبو عومەر ئەلیت پرسیارم کرد له ئەحمەدی کورپی یهحیا لهم بارهیهوه، ئەویش ووتی: مەبهستی ئیمامی عوسمان ئەبوووه که بهشتیک ئەو خاله بشارنهوه چونکه لهبەر ئەوهی مندالەکه خۆی جوانکیله بوو خالهکەش لهسه رومهتی هیندەتی تر جوانی کردبوو، بۆیه فهرمانی کرد ئەو خاله بشارنهوه، تاوهکو لهچاو پارێزراو بیئت .

پێنجەم : کۆ نهبوونهوه و دانهنیشتنی کورپ و باوک و خزم کهس کار بهشیوهیهکی دهسته جهمعی له شوینیکدا لهبهرچاوی خهڵکی :

زانایانی ئیسلام بۆ خۆپاراستن له چاو راوی خهڵکی ناحهز وحهسوود ئەوهیان باسکردوه با باوک وکورهکانی لهگهڵ خزم وکهسوکار ئەگەر لهمال دەرچون باشتر وایه هەر ههموویان بهیهکهوه دهرنهچن، بهلکو یهک یهک دوو دوو باشتره تاوهکو کهسانی ناحهز ههسوودیان پێ نهبن و بکهونه بهر چاویان، هەر بۆیه دهبینیت ههزرهتی یهعقوب (علیه السلام) وهک زۆریک لهزانایانی تهفسیر دهلێن لهبەر ئەوهی به کورهکانی ووت که چوونه ژوورهوه بۆ وولاتی میصر هەر ههمووتان بهیهکهوه لهدهرگایهکهوه مهچنه ژوورهوه بهلکو لهچهند دهرگایهکی جیا جیاوه بچن، لهبەر ئەوه بووه که کورهکانی ژمارهیان یازده کورپ بووه وهەر ههمویشیان کۆمهلیک گهنجی جوان خاسی به شان و شهوکهت بوون، نهوهک بکهون بهرچاوی پیسی خهڵک و کاریان لێ بکات . ههروهک خوای گهوره دهفهرمویت : (يا بني لا تدخلوا من باب واحد وادخلوا من ابواب متفرقة وما أغني عنكم من الله من شيء ....) (سورة يوسف : ٦٧) .

• سهبارت بهو کهسهی کهچاو دهکات (کهسی چاوپیس) :

پێغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) نامۆژگاری سهرجهم موسلمان و باوه پداران بهگشتی وئهو کهسانه بهتایبهتی دهکات که چاویان کاردهکات لهکاتیکیدا هەر شتیکیان بینی که جینگای سهرسورمان وگرنگی بوو لایان، جا ئەو شته هی خۆیان بوو یان هەر موسلمانیکی تر بوو، بینیبووین یان هەر بۆیان باسکرا بوو خیرا داوای بهرهکهتی خوای گهورهی بۆ بکات .

ئهمجا بابزانیان بهچ شیوهیهک داوای بهرهکهتی بۆ بکهین؟ ئەوهی له سوننهتدا هاتوه چهند شیوهیهکی جیاجیایه، لهوانهش :

١. تبارک الله أحسن الخالقین، اللهم بارک فیه، واته : گهوره وموبارهک وپیرۆزه ئەو خودایهی که باشترین وچاکترین خالق ودروستکهره، ئەهی خودایه

بهره‌کەت بخەیتە ناویەو (مەبەست لەو شتەیه کە بینیووتە وجیگای سەرسوڕمانی تۆیە) .

۲. ما شاء الله، لا قوة إلا بالله ، واتە : هەرشتیک خوای گەورە بیەوئیت هەر ئەو دەبێت ، وەهیچ توانا و هیزیکیش نیە جگە لەهیز و توانای ئەو .

۳. بارک الله فيه ، واتە : ئەی خوای گەورە بەره‌کەتی تی بخەیت .

۴. اللهم بارک علیه ، واتە : ئەی خوای گەورە بەره‌کەتی برژینیت بەسەریدا .

بەلگەی (تبریک) وداوای بەره‌کەت بۆ کردنیش ئەو ریوایەتەیه کە لەبەشی یەکەمدا باسمان کرد لەبەسەرھاتەکەئە سەھلی کورپی حونەیف و عامری کورپی رەبیعە ، پاش ئەوێ کە سەھل نەخۆش کەوت ، پیغەمبەری خودا (صلی اللہ علیہ وسلم) بە عامری فەرموو : "علام یقتل أحدکم أخاه؟ ألا بרכת ...." (رواه أحمد) واتە : ئەو بۆچی هەندیکتان دەتانەوئیت براکەئە بکوژیت ، ئەو بۆ داوای بەره‌کەتت بۆ نەکرد لای خوای گەورە – بەو واتایەئە بتوتبایە : ما شاء الله تبارک الله علیک .

قورطوبی (پەحمەتی خوای لی بیت) لەم بارەئەو دەئیت : واجبە لەسەر هەموو کەسێک کاتیک شتیکی بینی کە سەری پیی سوڕما خیرا داوای بەره‌کەتی بۆ بکات لەخوای گەورە ، جا ئەگەر ئەوێ کرد ئەو بە ئیزنی خوای گەورە هەموو خراپەئەکی چاوەروانکراوی لەسەر لادەبات ، ئایا ئەو فەرموودەئە پیغەمبەری خواتان نەبیستووە کە فەرمووی بە عامری کورپی رەبیعە (ألا بרכת ؟) ئەو لەبەرچی داوای بەره‌کەتت بۆ نەکرد؟ ئەمەش ئەو دەگەئەئیت ئەگەر چاوپیس داوای بەره‌کەتی لەخوای گەورە بۆ ئەو کەسە کرد ئیتر ئەو کەسە تووشی خراپە نایەت ، بەلام ئەگەر داوای بەره‌کەتی نەکرد ئەو کەسە ئەو کەسەئە کە چاوەکەئە لیکراوە تووشی زیان و خراپە دیت ، تەبریک وداوای بەره‌کەتیش بەو دەبێت بلیت : (تبارک الله أحسن الخالقین ، اللهم بارک فیہ) ، واتە : گەورە و موبارەک و پیروژە ئەو خودایەئە کە باشترین و چاکترین خالق و دروستکەرە ، ئەی خودایە بەره‌کەتی تی بخەیت .

ابن القیم الجوزیش دەفەرموئیت : ئەگەر چاوپیس ترسا لەوێ چاوەکردنەکەئە زەرەر و زیانی دەبێت لەسەر کەسێ بەرامبەر ئەو بە خراپە و شەری چاوی بەم ووتەئە بداتە دواوە و بلیت : اللهم بارک علیه ، خوای گەورە بەره‌کەت برژینیت بەسەریدا ، وەک ئەوێ کە پیغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) فەرمووی بە عامری کورپی رەبیعە کاتیک چاوی کرد لە سەھلی کورپی حونەیف : (ألا بרכת ؟) بەوێ بتوتایە : اللهم بارک علیه ، خواوە بەره‌کەتی تی بخەیت .

دیسان یەکی تر لەوانەئە کە زیان و خراپەئە چاوەدوور دەخاتەو ، هەرکاتیک شتیکی جوان و سەرنج راکیشت بینی جا ئەو شتەئە هی خۆت بوو یان هەر کەسێکی تر

بۆ ئەو هی چاوی خراپ کاری تی نهکات بلّی : (ما شاء الله لا قوة إلا بالله) . لهم بارهیه شهوه هیشامی کوری عوروه ریوایه تی کردوه له باوکیه وه که هر کاتیک شتیکی سهر سورهیینه ری ببینیایه یان بجوایه ته ناو بیستان و باخه یه که یه وه ئەم نیکره ی ده خویند : (ما شاء الله لا قوة إلا بالله) .

چاره سه ری چاوکردن پاش ئەوه ی که سه تووشی زیان و خراپه هات .

ئه گهر هاتوو که سه که ت ناسی ، به و واتایه ی ئەو که سه ی که چاوه که ی لیکردوویت ناسراو بوو ، ئەوا یه کیک له م دوو ریگایه به کار دهینیت :

ریگای یه که م : داوا له و که سه چاوپیسه ده کریت که دم چاوی له گهل ههر دوو دهستی تا ئانیشکی و پییه کانی له گهل پانی و دامینه که ی بشواته ناو ده فریکه وه ، پاشان ئەو که سه ی که چاوه که ی لیکراوه و کاریگه ری خراپی هه بووه له سه ری ئەو ئاوه بکات به سه ری خویدا به شیوه یه که هه موو لاشه ی بگریته وه ، ئەمهش به پیی ئەو فهرمووده یه ی که پیشتر باسما ن کرد له پروداوی به سه ر هاته که ی سه هلی کوری حونه یف و عامری کوری په بیعه ، که سه هل جو به که ی له بهر خو ی داکنه د و لاشه ی به ده ر که وت عامر زور به سه ر سورمانه وه ته ماشی کرد و پیی ووت : والله ی تا ئیستا پیست و لاشه ی هینده جوانم نه بینوه ، پاش ئەوه ی سه هل نه خو ش که وت و پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فهرمووی به عامر ئەوه بۆ یه کیک له ئیوه ده یه ویت برا که ی بکوژیت ، ئەوه بۆ داوای بهر که تت بۆ نه کرد ؟ له داویدا پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) فهرمانی کرد به عامر که بجیت دم و چاوی له گهل دهسته کانی تا ئانیشکی و ههر دوو پیی له گهل پانی و دامینی بشوات ، پاشان ووتی به سه هل ئەو ئاوه ی له عامر ماوه ته وه بیکات به سه ری خویدا ، ئەوه بوو سه هل ئەوه ی کرد و پاشان به یارمه تی خوا چاک بوویه وه له گهل خه لکیدا ریگای کرد (ئەم فهرمووده ئیمامی ئەحمه د ریوایه تی کردوه و شیخ ئەلبانیش به فهرمووده یه کی سه حیخی داناوه ، سهیری سلسله الاحادیث الصحیحة بهرگی ۶ / لاپه ره ۱۴۸ فهرمووده ی ژماره ۲۵۷۲ بکه) .

ریگای دووم : ئەوه یه فهرمان بکریت به و که سه ی که چاوه که ی کردوه که دهست نویژ بگریت ، پاشان که سی بهر که وتوو به چاوی ئەو ، خو ی به ماوه ی ئاوی ئەو دهست نویژه بشوات ، ههروهک له فهرمووده یه کدا هاتوو که عائشه ی دایکی باوه پرداران ریوایه تی دهکات (خوی لی رازی بیّت) که ده لیت : کان یؤمر العائن ، فیتوضأ ، ثم یغتسل منه المعین) (صحیح سنن أبي داود فهرمووده ی ژماره ۳۲۸۶) واته : پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فهرمانی ده کرد به که سی خاوه ن چاو (چاو پیس) که دهست نویژ بگریت ، پاشان که سی بهر که وتوو به چاوی ئەو که سه خو ی به و ئاوه ده شو رد) .

بەلام كيشەيەك ليرەدا دروست دەبیت لەم پوژگارەى خۆماندا كى پووى ئەوەى هەيه بەو كەسە بلیت تۆ چاوت لیکردوم، یان من بەرچاوى تۆ كەوتوم، جا وەرە خۆت بشۆ یان دەست نوێژ بگرە ناو دەفریک یان قاپیکەو و با من بەو ئەوەى دەمینیتەو لەتۆ خۆم بشۆم یان بیکەم بەسەر خۆمدا، چونکە لەحالهتیکى وادا ئەو كەسە یان عاجز دەبیت لیت، یان كيشەيەك دروست دەبیت لە نیوانتاندا، بۆیه ئەگەر زۆر تەئکید بوویت لەوەى كە تۆ بەرچاوى فلان كەسیكى ناسراوتان كەوتویت، ئەو دەتوانیت نیوەرۆیهك یان ئیوارەیهك دەعوەتى بكەیت بۆ مالى خۆتان، و پاش ئەوەى كە لى بوویەو لەنان خواردن وەك پریز و تەقدیر نواندیک بۆی مەسینەیهك و دەست شوریک بەینە بۆی تاوەكو دەست و دەم وچاوى بشوات، خۆ ئەگەر كرا دەست نوێژ بگریت ئەوە باشترە، ئەوجا بەبى ئەوەى هەست بکات بەو كارە تۆ دەتوانیت بە ماوەى ئەو ئەوەى ئەو خۆت بشۆریت یان یبکەیت بەسەر خۆتدا .

لەحالهتیک ئەگەر هاتوو ئەو كەسە خاوەن چاوه (چاوپیسە) ت نەناسی :

لەم حالەتەدا ئەو دەبیت پوقیهى شەرعى بخوینیت، هەر وەك لە ریوایهتیکدا هاتوو : عن عائشة رضي الله عنها قالت: "أمرني النبي صلى الله عليه وسلم - أو أمر- أن يسترقى من العين (متفق عليه) واته : حەزرتى عائشە خاوى لى پازى بیٹ - فەرمووی پیغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) فەرمانى پیکردم یان فەرمانى کرد كە پوقیه بخوینریت بۆ چاوكردن .

هەر وەها ریوایهت كراوه، عن أبي نضرة عن أبي سعيد أن جبريل أتى النبي (صلى الله عليه وسلم) فقال : يا محمد اشتكيت ؟ فقال : نعم ، فقال : (بسم الله أرقيك من كل شيء يؤذيك من شر كل نفس أو عين حاسد الله يشيفك بسم الله أرقيك) (رواه مسلم) واته : جوبرەئیل هات بۆلای پیغەمبەرى خوا (صلى الله عليه وسلم) پیى فەرموو : ئازارت هەيه؟ ئەویش فەرمووی : بەلى ، ئەمجا جوبرەئیل فەرمووی : بەناوى خوداوه پوقیهت بۆ دەخوینم لەهەموو شتیک كە ئازارت بدات، وە لەهەموو نەفسیک یان چاویكى حەسوود، خودا شیفات بدات، بەناوى خوداوه پوقیهت بۆ دەخوینم .

ریوایهت زۆرن كە بەچ ئایهتیک پوقیهى شەرعى دەگریت، بەلام ئەوەى ئیمە هەلمان بژاردوو ئەم ئایهتانهى لای خوارەوون لەگەل هەندیک نزا و پارانهووە كە لە سوننەتى صەحیحدا هاتوون :

۱- خویندنى سورهتى الفاتحة، حەوت جار .

۲- خویندنى سورهتى (الفلق) بیست ویهك جار .

خويندنی ئەم ئایەتانەى لای خوارەوه هەر ئایەتیک حەوت جار بخوینریت بەسەر ئاودا وپاشان لەو ئاوه بخوریتەوه یان دەستی پێ تەر بکریت و بهینریت بەسەر هەموو لاشەتدا ، ئایەتەکانیش ئەمانەى لای خوارەوهن :

بسم الله الرحمن الرحيم

- (وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُمْ مِن بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كَفَارًا حَسَدًا مِّنْ عِنْدِ أَنفُسِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ) [البقرة: ١٠٩]
- (أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ مَلَكًا عَظِيمًا) [النساء: ٥٤]
- (وَلَا تَمْدِنْ عَيْنِكَ إِلَى مَا مَتَعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ وَرِزْقَ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَى) [طه: ١٣١]
- (وَلَوْلَا إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ إِنَّ تَرَنَّا أَقْلَ مِنْكَ مَا لَ وَوَلَدًا) [الكهف: ٣٩]
- (تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمَلِكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ * الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ * الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَاوُتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ * ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ) [الملك: ١٤]
- (وَإِنَّ يَكْفَادَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيَرْزُقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ) [القلم: ٥١]
- (قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنْصَرِكُمْ عَلَيْهِمْ وَيُشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ * وَيَذْهَبُ غِيظَ قُلُوبِهِمْ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ) [التوبة: ١٤-١٥]
- (يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ مَوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَشَفَاءٌ لِّمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ) [يونس: ٥٧]
- (وَأَوْحَى رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنْ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ * ثُمَّ كُلِي مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سَبِيلَ رَبِّكَ ذَلَّلَا يَخْرُجُ مِنْ بَطُونِهَا شَرَابٌ مُّخْتَلَفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِّلنَّاسِ إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ) [النحل: ٦٨-٦٩]
- (وَنَزَلَ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا) [الإسراء: ٨٢]
- (وَإِذَا مَرِضْتَ فَهُوَ يَشْفِينِ) [الشعراء: ٨٠]
- (وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا أَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ آيَاتُهُ أَعْجَمِي وَعَرَبِي قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءٌ وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِي آذَانِهِمْ وَقْرٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى أُولَئِكَ يُنَادُونَ مِنْ مَّكَانٍ بَعِيدٍ) [فصلت: ٤٤]

پاش ئەوهی ئەوهت خویند بەسەر ئاودا، ئەمجا لەو ئاوه بخوریتەوه وهه موو لاشهشی پی مهسح بکریت، به یارمهتی خوی گهوره هەر ئازار و خراپهیهک تووش هاتبیت نامینیت .

دهشتوانیت بۆ زباتر چارهسهری کردن به پوقیهی شهرعی، ئەم نزا ودوعایانهی خوارهوه بخوینریت :

۱- دهستی راست بخریته سهر ئەو جیگایهی که ئازاری ههیه و (بسم الله) ههوت جار بخوینریت پاشان ئەم دوعایه بخوینریت " اللهم رب الناس اذهب البأس واشف أنت الشافي لا شفاء إلا شفاؤك، شفاء لا يغادر سقماً ". واته : بهناوی خواوه، ئەهی خوی گهوره وپهروهردگاری هه موو خه لکی ئەو ئیش وئازاره لابه ره و شیفای بده چونکه ههر تۆی شیفادهر وهه یچ شیفایهک نیه جگه له شیفای تۆ، شیفایهک که ههرچی ئیش وئازاره رای ده مالت .

۲- ئەو پوقیهی که جوهره ئیل کردی بۆ پیغه مبهری خوا کاتیک نهخۆش بوو، که فهرمووی : باسم الله ارقیک، من کل داء یؤذیک، من شر کل نفس أو عین حاسد الله یشفیک، باسم الله ارقیک " واته : بهناوی خوداوه پوقیهت بۆ ده کهم له هه موو ئیشیک که ئازارت دهدات، وه له خراپه ی هه موو نهفس و چاویکی هه سوود، خوی گهوره شیفات بدات، بهناوی خوداوه پوقیهت بۆ ده کهم .

۳- خویندنی : (أسأل الله العظيم رب العرش العظيم أن یشفیک) ههوت جار، واته : له خوی گهوره ی خاوهن دهسه لات وپهروهردگاری عهرشی مهزن داواکارم که شیفات بدات .

۴- (أعینک بکلمات الله التامة من کل شیطان وهامة ومن کل عین لامة) ههوت جار واته : په نات بۆ ده گرم به خوی گهوره بهووشه وکه لامه تهواوه کانی له هه موو شهیتان وزیندهریکی زیانبهخش، وه له هه موو چاویکی هه سوودی خراپ .

۵- (حسبي الله لا إله إلا هو توکلت علیه وهو رب العرش العظيم) ههوت جار، واته : پشت وپهنا وپشتیوانم ههر خودایه، ئەو خودایه ی که هه یچ په رستراویکی بههق نیه جگه له ئەو، ههر یه ئه ویش پشت ده به ستم، چونکه ههر ئەوه پهروهردگاری تهخت و عهرشی مهزن وگهوره .

۶- (بسم الله الذي لا يضر مع اسمه شيء في الأرض ولا في السماء وهو السميع العليم) سی جار، واته : بهناوی ئەو خوادیهی که هه یچ شتیک له گه ل ناوی ئەودا نه له ئاسمان و نه له زهوی زیان ناگه یه نیت به کهس، که ههر ئەویشه بیسه ر و بینه ری هه موو شت .

۷- (اللهم اذهب عنه حرها وبردها ووصبها) واته : ئهى خواى گهوره هه رچى تاو لهرز وسهرما و ئازاريك ههيه لهسهري لابهريت .

۷- (أعوذ بكلمات الله التامات من شر ما خلق) سى جار ، واته : پهنا دهگرم به ووشه و كهلامه تهواوهكانى خواى گهوره له شهپر وخرابهى هه ر شتيك كه دروستى كردوو .

لهكو تايدا داواكارم لهخواى گهوره ئهم كارهى له من وهرگرتبىت و ئيوهى خوينهريش سهركهوتووى دنيا و دواروژ بكات ، وههه كهسيكيش تووش بووه به چاوى ههسوود شيفاي بدات ، لهپهروهردگار بالادهستيش دهپاريينهوه ئهو كهسانهشى كه گيرودهى نهفس ودهرونى نهخوشيان بوون و ههسهده بهخهلكى و باوهرداران دهبهن ئهوانيش شيفا بدات و پاكيان بكاتهوه لهههموو ههسهده و بهخيلى و رژدى و چاوچنووكيهك .

سبحان ربك رب العزة عما يصفون وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين .

والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته .